

2020. № 1. Том 1. С. 243–249. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2020/tom_1/39.pdf

4. Коруля І. В. Зарубіжний досвід у сфері протидії корупції та можливість його використання в Україні. URL: http://www.pap.in.ua/1_/Korulia.pdf.

Кудревич Василь Васильович,

старший викладач Національної академії
Служби безпеки України

КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА В УМОВАХ ВІЙНИ

На сьогодні корупція є однією з найбільших загроз національній безпеці і навіть в умовах дії правового режиму воєнного стану носить системний характер, становлячи загрозу самому існуванню України як суверенної, незалежної держави.

За результатами дослідження, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології, високий рівень корупції посідає друге місце серед основних проблем для України (92 %), поступаючись лише повномасштабному вторгненню росії (95 %) [1].

Досить красномовними є результати опитування, згідно з якими українці відзначають зростання рівня корупції уже після повномасштабного вторгнення рф – 87,9 % опитуваних (серед респондентів представників бізнесу даний показник становить 81,3 %).

Показовими є результати опитування щодо зростання рівня корупції в Україні, проведеного серед сільського населення, які значно перевищують загальні показники, чого раніше не спостерігалось з урахуванням певної «аполітичності» даної категорії населення.

Спробуємо виокремити сфери прояву та види корупційних злочинів, які викликають найбільший суспільний резонанс і які в кінцевому підсумку слугували підставою для отримання вище зазначених результатів.

На сьогодні для загальної характеристики подібних злочинів можна застосувати термін «корупція на крові». Що мається на увазі?

В умовах ведення нашою країною повномасштабної війни з рф, яка значно переважає Україну за рівнем ресурсного забезпечення та військовим потенціалом, в умовах покриття фінансових потреб держави переважно за рахунок зовнішніх джерел, будь-які корупційні прояви в кінцевому підсумку впливають на обороноздатність України і визначають життєвий потенціал кожного її захисника на полі бою.

Частина суспільства безпосередньо приймає участь у боротьбі з агресором (добровольці та мобілізовані до лав ЗСУ, підпільна боротьба з окупаційними військами та створеними на тимчасово захоплених територіях адміністраціями), частина приймає активну участь у волонтерському русі та фінансово допомагає забезпечити потреби обороноздатності країни (часто направляючи донати за рахунок мізерних коштів пенсійного забезпечення), в той час як інші наживають статки та обзаводяться власністю на територіях інших країн, що серед іншого викликає цілком закономірні запитання у громадян цих країн, кошти яких направляються на допомогу Україні у її боротьбі з зовнішнім вторгненням.

У той час, коли усі канали телебачення щодня звертаються до аудиторії із проханням надати адресну фінансову допомогу тій чи іншій військовій частині для закупівлі вкрай необхідного для вирішення бойових завдань спорядження, і люди відгукуються на ці заклики через майже 4 роки з початку повномасштабної війни), на цих же каналах мало не щодня з'являється інформація про затримання корупціонерів, у тому числі топового рівня, які вчиняли злочини перебуваючи на відповідних посадах та вирішуючи в ході своєї службової діяльності завдання, тією чи іншою мірою пов'язані із забезпеченням обороноздатності держави. В той же час, фактично не з'являється інформація щодо притягнення осіб, причетних до корупційних злочинів, до реальної відповідальності з набранням чинності судовими вироками щодо позбавлення волі корупціонерів.

Серед основних чинників та причин, які призвели до зростання рівня корупції, респонденти виокремили саме безкарність корупціонерів – 77 % опитаних, неефективність діяльності антикорупційних та силових органів – 53 % та 50 % відповідно, неефективність функціонування судової системи держави – 49 %.

В якості найбільш ефективного інструментарію для подолання корупції респонденти виділяють посилення карально-обмежувальних заходів.

Іншими словами, подібні результати свідчать про зневіру громадян у спроможності держави ефективно протидіяти корупціонерам в умовах ведення повномасштабної війни з державою-агресором, що в нинішніх умовах є вкрай небезпечною тенденцією, адже з точки зору пересічного громадянина в умовах дії воєнного стану, в умовах суттєвого обмеження його власних громадянських прав, у руках державних органів здавалося б є усі важелі впливу на ситуацію, у тому числі щодо викриття та притягнення до

відповідальності осіб, причетних до даного виду протиправної діяльності.

Слід зазначити, що подібні настрої в суспільстві активно продукуються державою-агресором як елемент пропагандистських наративів щодо недієздатності України як самостійного державного утворення, її неспроможності побудувати ефективну структуру державного управління та забезпечити функціонування відповідних інститутів.

Подібні результати опитування є також певним проявом ментальності українського етносу: готовність жертвувати власним життям та ризикувати життям своїх рідних, віддавати останні кошти для потреб боротьби з набагато переважаючим супротивником поєднується з фактичним визнанням власного безсилля у протидії з внутрішньою корупцією.

Які ж заходи можливо розглядати в якості ефективного інструменту протидії подібним злочинам за нинішніх умов?

На нашу думку, займатися тривалим процесом «перевиховання» корупціонерів, формуванням в суспільстві нульової толерантності до подібних проявів та негативного ставлення до так званої «побутової» корупції, за нинішніх умов є малоефективним з точки зору часового виміру.

В умовах, коли гостро постає питання збереження державності та суверенітету нашої країни, відстоювання її територіальної цілісності, можна погодитися з точкою зору респондентів, які в якості найбільш ефективного інструментарію для подолання корупції виокремлюють саме карально-обмежувальні заходи. Їх різновиди та умови застосування потребують додаткового опрацювання з урахуванням конкретних обставин вчинення подібного злочину; рівня, статусу та посади службової особи, яка його вчинила; реальних та потенційно можливих негативних наслідків вчиненого корупційного правопорушення; суспільного резонансу та можливого впливу на рівень довіри громадян до інституцій України в умовах всеохоплюючої російсько-української війни.

Корупційні злочини в умовах нинішньої російсько-української війни та загроз, які вони становлять для суспільства і держави, слід було б розглядати поряд із злочинами, передбаченими розділом 1 «Злочини проти основ національної безпеки України», передбачивши при цьому і відповідні види покарання. На цьому фоні виникають певні запитання до висловлювань окремих високопосадовців щодо поширення корупції у воюючій країні, з точки зору яких «... в

українському суспільстві та певних соціальних групах ця проблема перебільшується і надмірно акцентується» [3].

Викриття протягом останнього часу корупційних схем за участю окремих представників вищих органів виконавчої влади, зокрема, в енергетичному секторі країни, свідчать про протилежне та надзвичайну актуальність даної проблематики для українського суспільства.

Щодо нарікань респондентів на неефективність діяльності антикорупційних та силових органів, в якості першого кроку, який дозволив би покращити ситуацію у даній сфері, слід забезпечити неухильне виконання Указу Президента України № 273/2023 від 11 травня 2023 року «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони на 2023-2027 роки», зокрема в частині розмежування напрямків діяльності органів правопорядку (підпункт 1.1 пункту 1 Розділу II) у сфері боротьби з корупційними правопорушеннями [4].

Список використаних джерел

1. Корупція є другою після війни проблемою для українців. URL: <https://share.google/M07EC5UOUAbk8mSVK>

2. Під час повномасштабної війни в Україні зріс рівень корупції. URL: https://suspilne.media/amp/725442-63-vvazaut-so-pid-cas-povnomasstabnoi-vijni-v-ukraini-zris-riven-korupcii-opituvanna-dla-novogo-vidliku/#amp_tf

3. Проблема корупції в українському суспільстві перебільшується. URL: <https://share.google/aYoutTv6itTvywUF3>

4. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023. *Урядовий кур'єр*. 2023. № 96.